

KRIMINALISTINĖS REGISTRACIJOS SISTEMA LIETUVOJE

Doktorantė Eglė Kažemikaitienė

Lietuvos teisės universitetas, Teisės fakultetas, Kriminalistikos katedra
Ateities g. 20, 2057 Vilnius
Telefonas 2 714 528
Elektroninis paštas eglek@ltu.lt

Pateikta 2003 m. birželio 25 d.

Parengta spausdinti 2003 m. rugsėjo 30 d.

Recenzavo IBM Lietuva projektų vadovas docentas dr. Kęstutis Lašinskas ir Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Kriminalistikos katedros asistentas dr. Rolandas Krikščiūnas

S a n t r a u k a

Straipsnyje nagrinėjama dabartinė kriminalistinės registracijos sistema Lietuvoje. Lietuvos kriminalistinės įskaitos ir duomenų bazės yra keliuose šalies Vidaus reikalų ministerijos departamentuose ir tarpusavyje nėra suderintos. Dėl to vartotojams sunku naudotis kriminalistinėmis bei kriminalistikai reikšmingomis įskaitomis bei duomenų bazėmis.

Vienas svarbesnių tyrimo tikslų buvo ištirti nusikaltimų tyrimo informacinio aprūpinimo Lietuvoje praktiką ir išnagrinėti jos trūkumus bei parengti mokslškai pagrįstus siūlymus, kaip gerinti darbą Lietuvoje. Todėl straipsnyje siūloma visas dabar atskirai veikiančias kriminalistinės įskaitos ir duomenų bazes sujungti į bendrą automatizuotą kriminalistinę informacinę sistemą, kuri būtų valdoma Policijos departamento ir kurios pagrindinis vartotojas būtų nusikaltimų tyrėjas. Sujungiant kriminalistines įskaitas bei duomenų bazes turi būti iš naujo nustatyti duomenų klasifikavimo kriterijai, sukurtos trūkstamos kriminalistinės duomenų bazės, suvienodinta programinė įranga bei sukurta bendra ryšio sistema.

Kriminalistinei registracijos sistemai Lietuvoje tirti buvo sukurtos dvi anketos. Pirmoji – duomenų apie Lietuvos kriminalistines įskaitas ir duomenų bazes anketa. Tyrimo metu buvo renkami duomenys apie kiekvieną kriminalistinio pobūdžio įskaitą, duomenų bazę arba kartoteką. Pagrindiniai duomenų rinkimo anketos tikslai buvo nustatyti kriminalistines bei kriminalistikai reikšmingas įskaitas, duomenų bazes, kolekcijas ir kartotekas Lietuvoje, jų teisinius pagrindus, paskirtį ir reikšmę tiriant nusikaltimus, jų automatizavimo lygį ir remiantis anketos rezultatais sudaryti antrąją anketą.

Nustatyta, kad Lietuvoje nusikaltimų tyrimo institucijos ir jų darbuotojai, atlikdami nusikaltimų tyrimą, naudojami įvairiomis įskaitomis, duomenų bazėmis, kartotekomis ir kolekcijomis. Be to, nusikaltimų tyrėjas prireikus naudojami įvairiais valstybiniais registratais. Lietuvoje pagrindines kriminalistines įskaitas, kartotekas, kolekcijas bei duomenų bazes su kriminalistiškai reikšminga informacija tvarko Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras, Teismo ekspertizės centras prie Teisingumo ministerijos, kitos teisėsaugos įstaigos (Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Kalėjimų departamentas prie Teisingumo ministerijos, Lietuvos generalinė prokuratūra). Tik vietinės reikšmės įskaitas tvarko teritoriniai policijos padaliniai. Taigi Lietuvoje kriminalistinės įskaitos būna centralizuotos, centralizuotos-vietinės ir vietinės. Straipsnyje trumpai norėtume apžvelgti būtent centralizuotas kriminalistines bei kriminalistikai reikšmingas įskaitas, nes jos daugiausia ir formuoja kriminalistinės registracijos sistemą Lietuvoje.

Kaip teigiama Vidaus reikalų ministerijos informacinės sistemos nuostatuose [1], Vidaus reikalų ministerijos informacinė sistema – tai institucijos veiklai reikiamų dokumentų ir duomenų tvarkymo bei paieškos sistema – kompiuteriai, jų programos, pagrindinės duomenų

bazės: „Lietuvos Respublikos gyventojai“, „Registruotos Lietuvos Respublikoje auto-transporto priemonės“, „Šaunamieji ginklai“, „Ieškomi asmenys“, „Vogtas autotransportas“, „Vogti šaunamieji ginklai“, „Nusikaltimų ir juos padariusių asmenų apskaita“, „Policijos profilaktinė įskaita“, „Numeruoti daiktai“, „Administracinės teisės pažeidėjai, patraukti baudžiamojon atsakomybėn už pakartotinus per metus įvykdytus administracinės teisės pažeidimus“ (duomenų bazė „Filtrai“), „Operatyvinė – prevencinė įskaita“, „Teisti asmenys“, „Nepageidautini asmenys“, duomenų perdavimo tinklai bei jų naudojimą reglamentuojantys norminiai aktai. Tačiau šiuose nuostatuose minimos tik tos duomenų bazės, kurias tvarko Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, todėl minima informacinė sistema neturėtų būti vadinama visos Vidaus reikalų ministerijos informacine sistema.

Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka tvarko duomenis, vadovauja duomenų tvarkymo įstaigoms ir suteikia teisę duomenų tvarkymo įstaigoms tvarkyti bei naudotis duomenimis, gautais pagal duomenų teikimo sutartis arba kitu teisėtu būdu. Paprastesnis ir greitesnis naudojimas Informatikos ir ryšių departamento centrinio duomenų banko (CDB) paslaugomis pastaruoju metu suteiktas daugeliui teisėsaugos įstaigų darbuotojų, kuriems šie duomenys reikalingi vykdant tarnybines užduotis. Gavus leidimą suteikiama teisė naudotis CDB, internetu ir tarnybiniu elektroniniu paštu. Tačiau, kaip nurodo kai kurie apklaustieji, naudotis įskaitomis keblu, nes daugelyje policijos komisariatų kompiuterinės technikos lygis dėl lėšų stygiaus gana žemas. Viena arba kita užklausa vykdoma lėtai, todėl jeigu, pavyzdžiui, reikia patikrinti ne vieną, o keletą asmenų, tikrinimo procesas užtrunka, sugaištama daug laiko. Į Informacijos ir ryšių departamentą dar dažnai siunčiami ir raštiški paklausimai (dėl asmenų teistumo, dėl vogtų daiktų ir pan.) – tai įrodo ir autorės atliktas tyrimas. Jo duomenimis, 53,2 proc. apklaustųjų nurodė, kad naudojami paprastu paštu.

Norėčiau trumpai aptarti būtent kriminalistines duomenų bazes, kurias tvarko Informatikos ir ryšių departamentas. Jų, autorės nuomone, yra aštuonios¹:

1. Duomenų bazė „Ieškomi asmenys“ yra labai svarbi nustatant žmonių dingimo aplinkybes, ieškant nusikaltėlių bei identifikuojant neatpažintus lavonus. Čia tvarkomi duomenys apie ieškomą asmenį (asmens duomenys bei asmens aprašymas), skelbiama arba nutraukiama paieška. Pildoma ieškomo asmens atpažinimo kortelė, parengta pagal kriminalistikos mokslo rekomendacijas. Tačiau ši kortelė turėtų būti papildyta ir ieškomojo DNR kodo duomenimis. Pagrindinė šios duomenų bazės funkcija – nustatyti, ar konkretus asmuo yra ieškomas, kas jo ieško ir kodėl. Ši duomenų bazė yra operatyvinio pobūdžio. Kai kuriais atvejais šiai įskaitai prireikia ir specialistų pagalbos, pavyzdžiui, daktiloskopuojant arba atkuriant asmens išvaizdą. Norint nustatyti neatpažinto lavono asmens tapatybę turi būti taikomi moksliniai metodai: kompiuterinis modeliavimas, plastinės rekonstrukcijos metodas, pagal žmogaus kaukolės sandarą ir pan. [2, p. 381]. Lietuvoje šie metodai taikomi retai tad užsienio šalių praktika, be abejonės, būtų naudinga. Pavyzdžiui, JAV taikomos naujausios technologijos automatizuojant ekspertinius tyrimus. Šioje šalyje didelių laimėjimų pasiekta diegiant įvairias kompiuterines sistemas. JAV naudojama KAMPI – lavonų identifikavimo sistema (čia kaupiama informacija apie plombų tipą, jų vietą, apie dantų skaičių ir pan.). Sistemoje NSIS kaupiami duomenys apie asmenų dantų skaičių, išrautus dantis, apie jų gydymą ir pan. Kartotekose kaupiami duomenys ir apie be žinios dingusius asmenis, neatpažintus lavonus [3, p. 7–8].

Nuo 2000 m. kriminalinės policijos paieškos skyrių darbuotojai, tikrindami ieškomus asmenis, gali naudotis kompiuterine ieškomų asmenų duomenų tvarkymo sistema. Iki šiol jie turėdavo pildyti nemažai dokumentų: atpažinimo, paieškos, signalinę kortelę, nutarimą nutraukti paiešką, pranešimą apie paieškos kortelės sunaikinimą. Tai sunkina darbą, nes paieškos skyriaus darbuotojai, ieškodami asmenų, dar vykdo ir kitas funkcijas (apklausia asmenis, tikrina dingusių arba ieškomų asmenų galimas gyvenamąsias vietas ir pan.). Tie-

¹ Kitos Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos tvarkomos duomenų bazės, kaip ir bet kuri kita įskaita arba duomenų bazė ar valstybinis registras, gali tapti kriminalistikai reikšmingos tiriant konkretų nusikaltimą, nes kiekviena nusikalstama veika bei jos tyrimas yra individualūs.

siogiai į ieškomų asmenų duomenų tvarkymo sistemą įtraukti informacijos paieškos pareigūnai kol kas negali.

Šiuo metu ieškomų asmenų duomenų tvarkymo sistema dar nėra baigta kurti. Būtina, kad Valstybinės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos pareigūnai matytų, kas yra paieškos iniciatorius – taip būtų galima operatyviau patikslinti, ar asmuo tikrai ieškomas, kokia kardomoji priemonė skirta ieškomam asmeniui, ir pan. Sprendžiant šiuos klausimus reikės atsižvelgti ir į problemas, susijusias su Lietuvos naryste Europos Sąjungoje.

2. Duomenų bazėje „Vogtas autotransportas“ tvarkomi duomenys apie vogtų autotransporto priemonių savininkus, apie vogtas autotransporto priemones, apie nusikaltimą (nusikaltimo aprašymas, padarymo data ir vieta, nusikaltimo registravimo duomenys), apie autotransporto priemonių vogtus valstybinius numerius, autotransporto priemonių suradimą. Pagrindinė šios duomenų bazės funkcija – nustatyti, ar konkreti autotransporto priemonė ar jos dalis yra vogta, ar ne. Ši duomenų bazė yra operatyvinio pobūdžio.

3. Į duomenų bazę „Vogti šaunamieji ginklai“ informacija įvedama bei tikslinama pagal informacinę daikto paieškos kortelę arba gaunama tarnybiniu paštu iš miestų (rajonų) policijos komisariatų, Interpolo ir Europolo Lietuvos nacionalinių biurų. Čia tvarkomi duomenys apie pavogtą, prarastą arba surastą ginklą bei nuosavybę, duomenys apie vagystę, ginklo suradimą arba paėmimą. Pagal šaunamojo ginklo serijos numerį bei požymius galima nustatyti jo savininką, ar minėtas ginklas yra ieškomas, su kokia nusikalstama veika tas šaunamasis ginklas yra susijęs. Pagrindinė šios duomenų bazės funkcija yra padėti nustatyti šaunamojo ginklo ryšį su padarytu nusikaltimu, ginklo savininką, nukentėjusįjį, kaltinamąjį ir kitus duomenis, būtinus nusikaltimui atskleisti, todėl ji turi didelę kriminalistinę reikšmę.

4. Duomenų bazėje „Numeruoti daiktai“ informacija įvedama bei tikslinama pagal informacinę daikto paieškos kortelę. Tačiau šioje kortelėje labai siaurai apibūdinamas ieškomas daiktas, ir jo paieška bazėje įmanoma tik pagal nustatytus kortelėje požymius. Pagrindinės jos funkcijos yra padėti nustatyti ryšį su padarytu nusikaltimu, savininką, nukentėjusįjį ir kitus duomenis, būtinus nusikaltimams atskleisti. Ši duomenų bazė taip pat turi didelę kriminalistinę reikšmę. Lietuvoje numeruotų daiktų įskaita ateityje turėtų keistis, t. y. tobulėti (ypač techniniu programiniu požiūriu), nes šalys, pasirašiusios Šengeno sutartį [4], gali disponuoti asmenų ir daiktų paieškos apskaitos ir paklausimo sistema (SIS).

5. Duomenų bazėje „Operatyvinė–prevencinė įskaita“ pirminiai duomenys įvedami bei tikslinami pagal pateiktas prevencinio poveikio priemonių taikymo asmenims korteles. Duomenų bazėje tvarkomi duomenys apie asmenį, kuriam paskirta prevencinio poveikio priemonė, apie prevencinio poveikio priemonę, jos taikymo pagrindus ir laikotarpį, pritaikytus teismo įpareigojimus, išbraukimą iš įskaitos arba įpareigojimo panaikinimo priežastis, apie kortelę užpildžiusią policijos įstaigą. Ši duomenų bazė yra operatyvinio pobūdžio ir skirta operatyvinės veiklos informaciniam aprūpinimui, todėl joje kaupiami duomenys yra labai reikšmingi tiriant nusikaltimus.

6. Centralizuotą teistumo informacijos kartoteką sudaro informacija apie teistus, suimtus ir baudžiamojon atsakomybėn patrauktus asmenis bei už padarytus nusikaltimus ieškomus asmenis, o kompiuterinę teistumo informacijos duomenų bazę „Teisti asmenys“ sudaro informacija apie teistus, suimtus ir baudžiamojon atsakomybėn patrauktus asmenis. Pagrindiniai kartotekos bei kompiuterinės bazės uždaviniai – operatyviai ir tiksliai kaupti informaciją, jeigu reikia, išreikalauti ją iš atitinkamų teisėsaugos institucijų, užtikrinti kokybišką informacijos patikrinimą ir pažymų išdavimą laiku pagal policijos komisariatų, kitų teisėsaugos institucijų pateikiamus reikalavimus bei asmeninius piliečių prašymus. Pagrindinės jos funkcijos yra centralizuota informacijos apskaita, paieška ir pažymų apie asmens teistumą išdavimas. Tai operatyvinio pobūdžio duomenų bazė, kuri yra labai reikšminga tiriant nusikaltimus, suteikia būtinų žinių apie atsakomybėn patraukto asmens teistumą.

Autorės nuomone, reiktų atskirai išskirti duomenų bazę „Nusikaltimų ir juos padariusių asmenų apskaita (Baudžiamoji statistika)“. Į šią duomenų bazę pirminiai duomenys įvedami bei tikslinami pagal pateiktas statistines korteles [5] arba duomenų tvarkymo įstaigose įvesti duomenys perduodami elektroniniu paštu vadovaujant čia tvarkymo įstaigai. Ši duomenų bazė, nors ir kaupia duomenis apie nusikaltimų tyrimą, daugiau skirta statistiniams tikslams.

Tyrėjai dėl įvestos paviršutiniškos informacijos apie nusikaltimo mechanizmą negali patenkinti esminių nusikaltimų tyrimo poreikių. Statistinės kortelės, kurias nusikaltimų tyrėjai, kaip parodė apklausa, pildo nenoriai, nėra parengtos taip, kad padėtų tirti vėliau padarytus nusikaltimus.

Šiuo metu tvarkoma statistinė nusikaltimų apskaita bei tam naudojamos statistinės kortelės netenkina teisėsaugos institucijų poreikių, neužtikrina vartotojams informacijos pateikimo laiku bei tinkama forma. Esama informacinė sistema traukia į apskaitą tik tas veikas, dėl kurių buvo iškeltos baudžiamosios bylos. Ši apskaita neapima tų veikų, dėl kurių buvo atsisakyta kelti baudžiamąsias bylas arba kurioms būdingi administracinio teisės pažeidimo požymiai, be to, šie centralizuotai kaupiami duomenys nesąveikauja su kitomis informacinėmis sistemomis. Kortelės neturi kriminalistinė nusikaltimo charakteristika pagrįstos bendros sistemos, požymius apibūdinantys atsakymai nėra išsamūs, todėl negali pateikti išsamių informacijos apie nusikaltimą ir jo mechanizmą. Be to, instrukcija [5] numato sudėtingą kortelių pildymo atsakymų kodavimo sistemą, atimančią iš nusikaltimų tyrėjo daug brangaus darbo laiko.

Manau, kad remiantis šia duomenų baze turėtų būti sukurta užregistruotų nusikaltimų ir pradėtų tirti medžiagų duomenų bazė, suskirstyta pagal nusikaltimų rūšis. Tokios duomenų bazės pagrindą sudarytų automatizuotos duomenų kortelės, sudarytos pagal pagrindinius keturis kriminalistinės nusikaltimų charakteristikos elementus (atitinkančius nusikaltimo sudėties elementus) bei sujungtos su duomenimis apie tyrėją, tyrimo eigą. Duomenys į šią bazę būtų įvedami nuo pat tyrimo pradžios ir tai būtų ne tik ataskaitoms skirta duomenų bazė. Pagrindinis jos tikslas – nusikaltimų tyrimo informacinis aprūpinimas. Bet ši bazė programavimo etape turėtų sujungti baudžiamosios teisės, baudžiamojo proceso ir kriminalistikos žinias bei galėtų atlikti ir duomenų, reikalingų statistinėms ataskaitoms, pateikimo funkciją.

Kitas kriminalistinių duomenų masyvas yra Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro ir jo teritorinių padalinių tvarkomos įvairios kriminalistinės kartotekos bei kolekcijos [6]. Pagrindinės jų: rankų pėdsakų, rastų neatskleistų nusikaltimų vietose, kartoteka kartu su automatizuota daktiloskopinių kortelių kartoteka, suimtų ir teistų asmenų daktiloskopinės registracijos kartoteka, laužimo įrankių ir priemonių pėdsakų kartoteka, kulčių ir tūtelėlių kartotekos, linkusių nusikalsti asmenų habitoskopinė registracija, nusikaltėlių subjektyvių portretų kartoteka bei pavyzdžių kolekcijos (padirbtų pinigų kolekcija, dokumentų blankų pavyzdžių kolekcija, spalvotų kopijavimo aparatų kopijų pavyzdžiai, antspaudų ir spaudų pavyzdžių kolekcija, kreditinių kortelių pavyzdžių kolekcija, sprogmenų, sprogstamųjų medžiagų ir sprogdinimo priemonių darbo kolekcija, kvapų kolekcija). Pradedamas kurti DNR kodų automatizuotas registras bei sukurta balistinė identifikacijos sistema. Trumpai norėčiau aptarti pagrindines Kriminalistinių tyrimų centro tvarkomas kriminalistines įskaitas, kolekcijas ir kartotekas:

1. Rankų pėdsakų, rastų neatskleistų nusikaltimų vietose, neautomatizuota kartoteka susideda iš informacinių kortelių masyvo, informacinių kortelių su nuotraukomis archyvo, rankų pėdsakų registracijos žurnalo ir daktiloskopinių kortelių, patikrintų pagal rankų pėdsakų kartoteką, registracijos žurnalo. Rankų pėdsakų, rastų neatskleistų nusikaltimų vietose, neautomatizuota kartoteka leidžia: sulyginti sulaikyto asmens rankų atspaudus su antspaudais, rastais neatskleisto nusikaltimo, padaryto miesto (rajono) teritorijoje, vietoje; palyginti rankų antspaudus, rastus skirtingose nusikaltimų vietose, ir nustatyti, ar jie ne vieno asmens. Ši neautomatizuota kartoteka yra jungiama su automatizuota daktiloskopinių kortelių kartoteka.

2. Į automatizuotą daktiloskopinių kortelių kartoteką įtraukiamos daktiloskopinės kortelės šių asmenų: sulaikytų (uždarant ir neuždarant į areštinę); suimtų (areštuotų) bei teistų už kriminalinius nusikaltimus; patrauktų baudžiamojon atsakomybėn sumarinio proceso bylose; įrašytų policijos įskaitose bei esančių policijos priežiūroje; kuriems paskirtas administracinis areštas; ieškomų nusikaltėlių; kitų, linkusių padaryti nusikaltimus ir pagrįstai įtariamų dalyvavus rengiant ir darant nusikaltimą. Ši automatizuota kartoteka tvarkoma automatizuotos daktiloskopinės identifikacijos sistemos (toliau – ADIS) pagrindu. Baziniuose

kriminalistinių ekspertizių padaliniuose daktiloskopinių kortelių kartotekos yra organizuojamos kaip lokali ADIS ir jose sukaupti duomenys kompiuteriniu tinklu automatiškai perduodami į centrinę ADIS duomenų bazę.

ADIS skirta panaudoti rankų pėdsakus tiriant neakivaizdžius nusikaltimus, kitus teisės pažeidimus ir įvykius, taip pat nustatant neatpažintų lavonų ir nežinomų ligonių asmens tapatybę. ADIS sudaro [7]: 1) pirštų pėdsakų, imtų neištirtų nusikaltimų vietose, kartoteka; 2) sulaikytų, kurie įtariamai padarę nusikaltimą, suimtų, teistų už kriminalinius nusikaltimus, valkataujančių ir įrašytų į policijos įskaitą bei policijos prižiūrimų asmenų pirštų atspaudų kartoteka; 3) kompiuterių kompleksai. Naudojantis ADIS galima: 1) greitai patikrinti rastus nusikaltimo arba įvykio vietoje rankų pirštų pėdsakus pagal didelės apimties daktiloskopinių kortelių masyvą ir identifikuoti asmenis, susijusius su tiriamuoju įvykiu arba nusikaltimu; 2) greitai patikrinti asmens daktiloskopinę kortelę pagal rankų pėdsakų, rastų neatskleistų nusikaltimų vietose, kartoteką; 3) nustatyti sulaikytų asmenų, neatpažintų lavonų ir nežinomų ligonių asmens tapatybę, jei jų pirštų atspaudai yra kartotekoje; 4) palyginti rankų pėdsakus, rastus skirtingose nusikaltimų arba įvykio vietose, ir nustatyti, ar jie ne to paties asmens.

Praktiniame darbe susiduriama su problema, kad maždaug tik pusė pirštų pėdsakų, aptiktų ir paimtų neišaiškintų nusikaltimų vietose, yra tinkami įvesti į centralizuotą ADIS duomenų bazę. Tam, kad tokia kortelė būtų tinkama įvesti į ADIS, aptiktas piršto pėdsakas turi turėti ne mažiau kaip 25 požymius. Iki šiol egzistuojanti ADIS tikrina tik pirštų pėdsakus ir visiškai netikrina delnų pėdsakų. Vadinasi, reikia sukurti tobulesnę tikrinimo programą, pagal kurią reikėtų mažiau individualių pėdsakų požymių ir kuri įdiegtų delnų tikrinimo galimybę. Tačiau nereikia pamiršti, kad kuo mažiau individualių pėdsakų požymių pažymint elementų skaičių, tuo didesnė atsiranda automatinio daktiloskopinio lyginamojo tyrimo paklaida. Šiuo metu ADIS programa išrenka iki 50 labiausiai sutampančių žmogaus pirštų atspaudų su pateiktu piršto pėdsaku, o ekspertas vizualiai tikrina rastų atspaudų ir pėdsakų sutapimus. Šiai problemai spręsti reikia pasitelkti mokslininkų praktikų, technikų potencialą, pasinaudoti užsienio praktika ir pan.

3. Kriminalistinių tyrimo centro neautomatizuota suimtų ir teistų asmenų daktiloskopinių kortelių kartoteka sudaroma iš daktiloskopinių kortelių, siunčiamų iš miesto (rajono) policijos komisariato areštinių, šalies tardymo izoliatorių, kalėjimų, pataisos darbų kolonijų bei kitų pataisos darbų įstaigų. Suimtų ir teistų asmenų daktiloskopinė registracijos kartoteka leidžia: 1) patvirtinti įtariamųjų bei sulaikytųjų asmenybę; 2) nustatyti valkataujančių bei sulaikytų, neturinčių asmens dokumentų, asmenybę; 3) nustatyti neatpažintų lavonų bei ligonių, negalinčių pateikti apie save duomenų, asmenybę; 4) įtraukti į žmonių paiešką Interpolą; 5) patikrinti nusikaltimo vietose rastus rankų pėdsakus pagal kartoteką ir identifikuoti asmenis. Manau, kad šią automatizuojamą kartoteką būtų tikslinga sujungti su dviem prieš tai minėtais rankų pėdsakų ir asmenų daktiloskopinių kortelių duomenų masyvais, o formulių skaičiavimą taip pat automatizuoti.

4. Laužimo įrankių ir priemonių pėdsakų neautomatizuotą kartoteką tvarko kiekvienas apskrities kriminalistinių ekspertizių padalinys. Kartoteka leidžia: 1) patikrinti, ar laužimo įrankiai ir priemonės, paimtos iš įtariamojo, nebuvo panaudotos darant nusikaltimą, kurio vietoje aptikta laužimo pėdsakų; 2) palyginti laužimo pėdsakus, rastus skirtingose nusikaltimų vietose, ir nustatyti, ar jie nepalikti to paties įrankio arba priemonės.

5. Kriminalistinė ginklų, šaudmenų, tūmelių ir kulų kolekcija [8] susideda iš: 1) kulų ir tūmelių, rastų neatskleistų nusikaltimų vietose, kartotekos; 2) teisėtai laikomų iš šaunamųjų ginklų iššautų tūmelių ir iššautų kulų kolekcijos. Dar yra ginklų pavyzdžių kolekcija. Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus, Marijampolės, Tauragės, Telšių ir Utenos apskrityse legaliai įsigytus ir laikomus graižtvinius ginklus išbando atitinkamų apskričių policijos komisariatų kriminalistinių ekspertizių padaliniai. Šie padaliniai sudaro apskričių legaliai įsigytų ir laikomų ginklų kulų ir tūmelių kartotekas. Ši kolekcija leidžia nustatyti: 1) ar kulkos ir tūtelės, rastos kelių nusikaltimų vietose, buvo iššautos iš vieno ginklo; 2) ar iš pateikto ginklo buvo iššautos kulkos bei tūtelės, rastos anksčiau padarytų nusikaltimų vietose; 3) ar kulkos bei tūtelės, rastos nusikaltimo vietoje, buvo iššautos iš legaliai įsigyto graižtvinio ginklo.

6. Potencialių nusikaltėlių fotoalbumus, fototekas ir videotekas tvarko kiekvienas poli-

cijos komisariatas. Fotografuojami ir esant galimybei filmuojami šie asmenys: sulaikyti (uždarant ir neuždarant į areštinę) ir suimti (areštuoti) už kriminalinius nusikaltimus; patraukti baudžiamojon atsakomybėn sumarinio proceso bylose; įrašyti į policijos įskaitą bei policijos prižiūrėti; kiti, linkę daryti nusikaltimus ir pagrįstai įtariamai dalyvavę rengiant ir darant nusikaltimą.

Pagrindinė praktinio darbo problema yra ta, kad esant dideliame registruojamų asmenų skaičiui nėra tinkamos kompiuterinės programos. Dėl to fototekoje rasti reikiama asmenų sunku. Šiuo metu nėra galimybės ieškoti asmens pagal jo požymius, amžių, ypatingas žymes ir pan. Taigi norint surasti nuotrauką reikia peržiūrėti visą duomenų bazę. Kad fototekomis būtų galima naudotis efektyviau, reikalingas lokalus tinklas respublikiniu mastu (panašiai kaip dabar veikia ADIS).

7. Nenustatytų nusikaltėlių subjektyvių portretų kartoteką tvarko kiekvienas policijos komisariatas, kuris sudaro tokius portretus. Kartotekoje esančius subjektyvius nenustatytų nusikaltėlių portretus sudaro teritorinių kriminalistinių padalinių specialistai. Jie naudojami specialiomis kompiuterinėmis programomis nustatyto pavyzdžio įskaitos kortele, kuri registruojama subjektyvių portretų registracijos žurnale arba kompiuteryje.

Kaip matyti iš anksčiau išvardytų įskaitų sąrašo, Kriminalistinių tyrimų centro tvarkomi duomenų masyvai skirstomi pagal ekspertizių rūšis bei objektų, pateikiamų atlikti kriminalistinių tyrimų, rūšis. Dalis įskaitų yra pavyzdžių rinkiniai, kurie yra naudingi atliekant kriminalistinių tyrimų. Dauguma tvarkomų įskaitų bei kolekcijų nėra automatizuotos. Pagrindinės tvarkomų įskaitų bei kolekcijų funkcijos yra informacijos paieška, objektų sulginimas, pavyzdžių pateikimas atliekant kriminalistinius tyrimus. Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos informacinė sistema yra orientuota į platų vartotojų ratą, o Kriminalistinių tyrimų centro tvarkomos įskaitos ir kolekcijos labiau orientuotos į vietinius centro poreikius bei vartotojus.

Mano nuomone, šiuo metu per mažai dėmesio skiriama nusikaltimo padarymo būdų įskaitai (*modus operandi*), kuri beveik netvarkoma, nors literatūroje autoriai dažnai šią įskaitą priskiria vienai iš pagrindinių bei reikšmingiausių kriminalistinių įskaitų [9]. Registracija pagal nusikaltimo padarymo būdą labai reikalinga tiriant nusikaltimus, tokia informacija reikalinga planuojant visą tyrimo strategiją, keliant tipines tyrimo versijas bei nustatant įtariamąjį. Iš anksčiau aprašytų statistinių kortelių, kurios sudaro Informatikos ir ryšių departamento tvarkomą duomenų bazę „Baudžiamoji statistika“, matyti, kad kortelėse pateikti nusikaltimų padarymo būdai aprašyti labai primityviai ir neišsamiai. Tyrėjas, užuot pats išsamiai aprašęs konkretaus nusikaltimo padarymo būdą, turi tik išsirinkti kurį nors iš duotų pavyzdžių.

Šiuo metu tokią informaciją kiekvienas tyrėjas renka savo nuožiūra. Vadinas, tokios asmeniškai sukurtos ir naudojamos įskaitos nėra centralizuotos bei prieinamos kitiems vartotojams. Todėl informacijos pakeisti beveik neįmanoma (išskyrus kai kuriuos atvejus, pavyzdžiui, perduodant cirkuliarą apie tam tikru ypatingu būdu padarytą nusikaltimą ir pan.). Jeigu gaunama duomenų apie ypatingu būdu padarytą nusikaltimą arba sulaikytą asmenį, padariusį nusikaltimą, tam tikru informacijos pasikeitimo būdu prašoma patikrinti, ar panašiu būdu (braižu) nusikaltimų nebuvo padaryta policijos įstaigų prižiūrimoje teritorijoje. Jeigu tokie faktai pasitvirtina, nustatyta tvarka gali būti pateikiama reikiamo asmens daktiloskopinėje kortelėje, atliekamas lyginamasis tyrimas ir kt. Tai savotiškas skirtingų kriminalistinių įskaitų bendradarbiavimas. Šio metu vienintelis pagrindinis šaltinis, kuriuo naudojama nagrinėjant nusikaltimo padarymo būdus – tai baudžiamojame statistikoje kaupiami duomenys, kurie gaunami tyrėjams užpildžius statistinę užregistruoto nusikaltimo kortelę. Šioje kortelėje nurodyti nusikaltimo padarymo būdai. Trūkumas yra tas, kad iškeliant baudžiamąją bylą būna atvejų, kai dar nenustatytas nusikaltimo padarymo būdas arba tyrimo metu paaiškėja kitas nusikaltimo būdas. Šiais atvejais niekas pirminės informacijos, įrašytos į jau minėtą kortelę, netikslina.

Pagalbinėmis kolekcijomis naudojama ir Teismo ekspertizių centras prie Teisingumo ministerijos. Teismo ekspertizių centras prie Teisingumo ministerijos tvarko: 1) lyginamųjų garso įrašų automatizuotą duomenų bazę (čia sukaupti visi garso įrašai, kurie buvo naudojami kaip fonoskopinių ekspertizių medžiaga); 2) automobilių modelių techninių duomenų

aprašymų duomenų bazę (informaciją apie įvairių automobilių modelių techninius duomenis – variklio galingumą, kuro tipą, kuro sąnaudas, sistemos vožtuvų skaičių, kuro tiekimo sistemos tipą, variklio sukimo momentą ir kt.); 3) augalų pavyzdžių kolekciją (herbarijų); 4) gyvulių plaukų pavyzdžių kolekciją; 5) tekstilės pluoštų pavyzdžių kolekciją; 6) tekstilės dažyklų pavyzdžių kolekciją; 7) plastikų bei polimerinių medžiagų pavyzdžių kolekciją; 8) finansinių atskaitomybių blankų pavyzdžių kolekciją; 9) įvairių šalių pasų pavyzdžių atlasą; 10) Lietuvoje išduodamų asmens bei transporto priemonių dokumentų pavyzdžių kolekciją; 11) Lietuvos Respublikos banknotų pavyzdžių kolekciją bei padirbtų banknotų kolekciją; 12) transporto priemonių stiklo gaminių bei pavyzdžių automatizuotą įskaitą; 13) metalografijos albumus; 14) padirbtų bei tikrų monetų pavyzdžių kolekciją; 15) transporto priemonių elektros lempų pavyzdžių kolekciją. Teismo ekspertizės centro prie Teisingumo ministerijos Mokslinių tyrimų ir informacijos skyrius yra sukūręs Automatizuotą kriminalistikos ir teismo ekspertizės informacinę sistemą (AKTEIS), kurios pagrindinę dalį sudaro bibliografinė ir faktografinė visų centro daromų ekspertizės rūšių informacija, taip pat informacija bendrosios kriminalistikos teorijos, nusikaltimų tyrimo metodikos ir taktikos klausimais.

Kaip matyti, visos minėtos kolekcijos yra pavyzdinės. Jos naudojamos kaip lyginamieji pavyzdžiai atliekant įvairias kriminalistines ekspertizes. Šios kolekcijos yra panašaus pobūdžio kaip ir pavyzdinės kolekcijos, kurias kaupia Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras. Tačiau Kriminalistinių tyrimų centras, be pavyzdinių kolekcijų, tvarko ir asmenų bei objektų identifikacijai skirtas duomenų bazes, tokias kaip DNR duomenų bazė arba automatizuota daktiloskopinės identifikacijos sistema. Teismo ekspertizės centro ekspertizės reikmėms skirtų lyginamųjų pavyzdžių sistema yra vietinio pobūdžio, skirta tik šios institucijos reikmėms.

Pagalbinės įvairiausių pavyzdžių kolekcijos turi didelę kriminalistinę reikšmę. Įvykio vietose randama daug įvairių daiktų, medžiagų, pėdsakų ir kt., kurie daugeliu atveju gali būti svarbūs, o kai kada turėti ir lemiamą reikšmę tiriant nusikaltimus. Literatūroje [2, p. 384; 9, p. 184] įvardijami didžiausią kriminalistinę reikšmę turintys objektai: šaunamieji ir šaltieji ginklai, šaudmenys, įsilaužimo įrankiai ir priemonės, naudojami nusikaltimams daryti, atskiros detalės arba gaminių dalys (avalynės padų, automobilio žibintų stiklai, transporto priemonių padangų protektorius ir pan.), medžiagų ir priemonių (narkotinių, nuodingųjų, sprogstamųjų, degalų, tepalų, lakų, dažų, popieriaus, plaukų, siūlų, žemės, augalų ir pan.) pavyzdžiai. Taigi tokių ir panašių objektų kaupimas įskaitose ir kolekcijose padeda nustatyti arba išaiškinti svarbias nusikaltimo aplinkybes.

Kriminalistikai reikšmingos informacijos duomenų bazes tvarko ir kiti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos padaliniai. Pavyzdžiui, Kalėjimų departamentas prie Teisingumo ministerijos, Teismų departamento prie Teisingumo ministerijos, Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos operatyviniai padaliniai tvarko įvairias operatyvinio pobūdžio įskaitas, kurių aprašyti negalima būtent dėl jų slapto pobūdžio, tačiau jų negalima pamiršti kuriant kriminalistinę informacinę sistemą, nes, manau, ji turėtų apimti ir šias įskaitas.

Apibendrinant minėtus įvairių kriminalistinio pobūdžio duomenų bazių, įskaitų, kartotekų ir kolekcijų teisinius pagrindus galima padaryti išvadą, kad kriminalistinio pobūdžio įskaitų, duomenų bazių, kartotekų ir kolekcijų struktūra, funkcijos ir jų organizavimo klausimai nuolat keitėsi. Apžvelgus įstatymus matyti, kad dabartinė Lietuvos kriminalistinės registracijos sistema neturi bendros struktūros ir nėra reglamentuojama vien tik jai skirtais įstatymais. Yra apie trisdešimt įvairių teisės norminių aktų, kuriais remiantis vykdoma dabartinė kriminalistinė registracija. Manau, kad turėtų būti sukurtas atskiras nusikaltimų tyrimo informaciniam aprūpinimui skirtas įstatymas, kuris numatytų steigti kriminalistinę informacinę sistemą ir parengti darbo su atskiromis posistemėmis instrukciją.

Pirmosios duomenų rinkimo anketos rezultatų analizė padėjo sukurti antrąją anketą. Antroji anketa yra sudaryta kaip apklausos lapas ir skirta praktinių darbuotojų apklausai dėl esamų Lietuvoje kriminalistinių įskaitų naudojimo efektyvumo. Minėtos apklausos tikslas buvo nustatyti, kaip plačiai Lietuvos teisėsaugos pareigūnai naudoja kriminalistines įskaitas, duomenų bazes, kolekcijas bei kartotekas, ar jos tenkina vartotojus, kaip greitai yra patei-

kiamo kriminalistinio pobūdžio informacija vartotojams ir kokios ryšio priemonės tam naudojamos, kokios informacijos jie pageidautų.

Buvo surinkta 519 apklausos anketų iš visos Lietuvos, iš jų: tardytojų¹ – 95 (18,3 proc. visų apklaustųjų), kvotėjų – 63 (12,1 proc. visų apklaustųjų), operatyvinių darbuotojų – 150 (28,9 proc. visų apklaustųjų), ekspertų – 34 (6,6 proc. visų apklaustųjų), prokurorų – 32 (6,2 proc. visų apklaustųjų), kitų policijos pareigūnų – 145 (27,9 proc. visų apklaustųjų). Iš visų apklaustųjų 48 proc. turi teisinį išsilavinimą, daugumos (81 proc. darbo stažas – nuo penkerių iki dešimties metų, o penkiolikos ir daugiau metų darbo stažą turi net 9 proc. visų apklaustųjų. Nustatyta, kad 91 proc. visų apklaustųjų yra kriminalistinių įskaitų bei duomenų bazių vartotojai.

Iš visų apklaustųjų reikiamus duomenis iš naudojamų įskaitų didžioji dalis (41,6 proc. apklaustųjų) gauna per vieną parą. 51 proc. apklaustųjų nurodė, kad jų darbas su įskaitomis yra automatizuotas ir 33 proc. apklaustųjų – iš dalies automatizuotas. Daugiau nei pusė (53,2 proc.) apklaustųjų naudojami paprasto pašto paslaugomis.

Apklaustieji pareigūnai naudojami šiomis kriminalistinėmis įskaitomis, duomenų bazėmis, kartotekomis ir kolekcijomis:

- 1) rankų pėdsakų, aptiktų neatskleistų nusikaltimų vietose, kartoteka – 37,76 proc.; 31,79 proc. – tenkina, 6,94 proc. – netenkina;
- 2) automatizuota daktiloskopinės identifikacijos sistema – 31,60 proc.; 23,89 proc. – tenkina, 6,36 proc. – netenkina;
- 3) suimtų ir teistų asmenų daktiloskopinės registracijos kartoteka – 34,68 proc.; 27,17 proc. – tenkina, 7,32 proc. – netenkina;
- 4) laužimo įrankių ir priemonių pėdsakų kartoteka – 13,29 proc.; 6,55 proc. – tenkina, 7,51 proc. – netenkina;
- 5) avalynės pėdsakų, aptiktų neatskleistų nusikaltimų vietose, kartoteka – 12,91 proc.; 8,86 proc. – tenkina, 8,86 proc. – netenkina;
- 6) kulčių ir tūtelių, rastų neatskleistų nusikaltimų vietose, kolekcija – 15,8 proc.; 10,98 proc. – tenkina, 4,62 proc. – netenkina;
- 7) legaliai laikomų ginklų kulčių ir tūtelių kolekcija – 10,60 proc.; 7,71 proc. – tenkina, 3,85 proc. – netenkina;
- 8) kriminalistine šaudmenų ir šaunamųjų ginklų pavyzdžių kolekcija – 9,06 proc.; 6,94 proc. – tenkina, 5,2 proc. – netenkina;
- 9) kriminalistine nešaunamųjų ginklų kolekcija – 7,32 proc.; 4,05 proc. – tenkina, 4,43 proc. – netenkina;
- 10) nusikaltėlių subjektyvių portretų kartoteka – 31,41 proc.; 18,5 proc. – tenkina, 7,71 proc. – netenkina;
- 11) suklastotų bei tikrų dokumentų kolekcija – 12,52 proc.; 7,32 proc. – tenkina, 5,2 proc. – netenkina;
- 12) pinigų banknotų ir vertybinių popierių kolekcija – 8,67 proc.; 5,01 proc. – tenkina, 4,43 proc. – netenkina;
- 13) alkoholinių gėrimų pavyzdžių kolekcija – 4,43 proc.; 5,01 proc. – tenkina, 3,28 proc. – netenkina;
- 14) narkotinių ir psichotropinių medžiagų pavyzdžių kolekcija – 12,33 proc.; 7,9 proc. – tenkina, 5,2 proc. – netenkina;
- 15) kriminalistinės sprogmenų ir sprogstamųjų medžiagų pavyzdžių kolekcija – 5,01 proc.; 3,47 proc. – tenkina, 3,66 proc. – netenkina;
- 16) sprogstamųjų įtaisų bei mechanizmų kolekcija – 3,28 proc.; 2,31 proc. – tenkina, 3,66 proc. – netenkina;
- 17) autotransporto priemonių bei jų agregatų suklastotų numerių kolekcija – 16,57 proc.; 7,13 proc. – tenkina, 4,24 proc. – netenkina;
- 18) „leškomi asmenys“ – 62,81 proc.; 54,34 proc. – tenkina, 5,2 proc. – netenkina;

¹ Anketavimas vyko 2002 m., dar neįsigaliojus naujam Baudžiamojo proceso kodeksui.

- 19) „Vogtas autotransportas“ – 52,22 proc.; 46,44 proc. – tenkina, 5,97 proc. – netenkina;
- 20) „Vogti šaunamieji ginklai“ – 25,05 proc.; 18,88 proc. – tenkina, 2,31 proc. – netenkina;
- 21) „Nusikaltimų ir juos padariusių asmenų apskaita“ – 40,85proc.; 32,76proc. – tenkina, 7,32 proc. – netenkina;
- 22) „Numeruoti daiktai“ – 37,9 6proc.; 28,32 proc. – tenkina, 6,94 proc. – netenkina;
- 23) „Operatyvinė – prevencinė įskaita“ – 34,49 proc.; 25,82 proc. – tenkina, 3,66 proc. – netenkina;
- 24) „Teisti asmenys“ – 15,61 proc.; 9,63 proc. – tenkina, 3,85 proc. – netenkina.

Taigi, kaip matome, iš visų apklaustųjų daugiau nei pusė naudojami automatizuotomis kriminalistinėmis įskaitomis bei duomenų bazėmis, iš jų nepatenkintųjų yra ne daugiau kaip 10 proc. Galima daryti išvadą, kad duomenys iš Informatikos ir ryšių departamento tvarkomų automatizuotų duomenų bazių (iš anksčiau pateiktų skaičių matyti, kad būtent šiomis duomenų bazėmis naudojami dauguma apklaustųjų) pateikiami gana greitai, nes 41,6 proc. visų apklaustųjų gauna reikiamą informaciją per vieną parą. Iš pateiktų skaičių matyti, kad maždaug pusė visų apklaustųjų įskaitas tvarko automatizuotai. Nedidelis Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimo centro tvarkomų įskaitų vartotojų skaičius rodo, kad šios kriminalistinės įskaitos yra vietinės, t. y. skirtos iš esmės centro darbuotojams.

Anketos trečios dalies analizė parodė, kad 87 proc. respondentų pritarė, jog būtų tikslinga sukurti bendrą kriminalistinę informacinę sistemą Lietuvoje, kurios vienas teorinių pagrindų būtų kriminalistinė nusikaltimų charakteristika. Tačiau paaiškėjo, kad daugelis apklaustųjų nelabai supranta, kas yra kriminalistinė nusikaltimų charakteristika. Nurodydami požymius, kurie galėtų būti reikalingi tiriant nusikaltimą, respondentai geriausiai suprato tokių kriminalistinės charakteristikos elementų kaip nusikalstamo pasikėsimo objektas, nusikaltimo subjektas bei nusikaltimo padarymo būdas požymius. Tačiau labai sunkiai suprato kitos kriminalistinės nusikaltimo charakteristikos – nusikaltimo situacijos požymius. O dauguma apklaustųjų tiesiog nurodė, kad jiems būtina kuo išsamesnė informacija. Todėl aiškintis, kokios informacijos gali prireikti tyrėjui, reikia atsižvelgti į jo kriminalistikos išmanymo lygį.

Išvados

Išnagrinėjus pagal anketas atlikto tyrimo duomenis galima daryti išvadą, kad bendros kriminalistinės informacinės sistemos Lietuvoje nėra. Skirtingi Vidaus reikalų ministerijos bei Teisingumo ministerijos padaliniai yra sukūrę tarpusavyje nesusijusias informacines sistemas, kurias sudaro automatizuotos ir neautomatizuotos duomenų bazės, įskaitos, kolekcijos ir kartotekos. Didžioji jų dalis yra statistinio, organizacinio bei valdymo pobūdžio, duomenys kartojasi, o vienu įstaigų darbuotojai sunkiai nutuokia, kokias įskaitas turi kiti padaliniai. Todėl būtų galima teigti, kad Lietuvoje nėra kriminalistinės informacinės sistemos, o tik atskiros, dažniausiai siauram vartotojų ratui skirtos informacinės sistemos, kuriose visos (pvz., Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimo centro) arba atskiros duomenų bazės (pvz., Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos) yra kriminalistinio pobūdžio. Tačiau nusikaltimams tirti reikia integruotų, kompleksinių duomenų. Kadangi skirtingų institucijų naudojami duomenų bazių įrašai, atitinkantys konkretų nusikaltimą, nukentėjusįjį, asmenį, padariusį nusikaltimą, bei teisėsaugos veiklą apibūdinančius įvykius, tarpusavyje nėra susiję, tai nusikaltimų tyrimai neišsamūs ir neužbaigti, o žmogaus teisių ir laisvių apsaugos lygis žemas.

Todėl būtų tikslinga sukurti integruotą kriminalistinę informacinę sistemą, kuri užtikrintų tinkamą nusikaltimų tyrimo informacinį aprūpinimą. Integruotos kriminalistinės informacinės sistemos įgyvendinimas užtikrintų racionalų informacinių srautų paskirstymą, galimybę bendrais principais kaupti duomenis bei jais disponuoti, informacijos mainus su valstybės registrais bei kitomis (ir tarptautinėmis) veikiančiomis informacinėmis sistemomis.

LITERATŪRA

1. **Lietuvos Respublikos** vidaus reikalų ministerijos informacinės sistemos nuostatai, patvirtinti vidaus reikalų ministro 1999 birželio 3 d. įsakymu Nr. 366.
2. **Криминалистика** / под ред. Белкина Р.С. – Москва: Норма, 2000.
3. Судебная одонтологическая экспертиза // Экспресс-информация. – Москва, 1990. Но. 3.
4. **Convention** Implementing the Shengen Agreement of 14 June 1985 between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders. Shengen, 19 June 1990 // Official Journal of the European Communities. – 2000.
5. **Lietuvos Respublikos** vidaus reikalų ministro įsakymas Nr. 193 „Dėl užregistruoto nusikaltimo, nusikaltimą padariusio asmens ir kitų statistinių kortelių pildymo tvarkos“. 1996 m. birželio 4 d.
6. **Generalinio komisaro** įsakymas Nr. 456 „Dėl kriminalinės policijos biuro kriminalistinių tyrimų centro nuostatų patvirtinimo“. 2001 m. rugsėjo 28 d.
7. **Lietuvos Respublikos** vidaus reikalų ministro 1994 spalio 11 d. įsakymas Nr. 725.
8. **Lietuvos Respublikos** ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo Nr. I–1423, priimto 1996 liepos 2 d., 34 straipsnis.
9. **Яблоков Н. П.** Криминалистика. – Москва: Норма, 2001.

Criminalistic Registration System in Lithuania

Doctoral Candidate Eglė Kažemikaitienė

Law University of Lithuania

SUMMARY

The criminal justice system is a disparate entity consisting of different personnel and practitioners playing different roles and representing different individual and organizational interest. The main objective in storing criminalistics records has always been to assist the smooth running of the criminal justice system. This was the historical reason for bringing criminalistic databases and other criminalistic records and collections into existence and remains the priority reason for their accumulation. In other words the main objective of criminalistic databases and collections is providing with information the investigation of crimes and other violations of law. The research considers the use of criminalistic databases and other records within criminal justice system and analyses the Lithuanian criminalistic databases and other criminalistic records. There are about 50 criminalistic databases, which is used in Lithuanian justice system. The Lithuanian criminalistic databases are separate and not unanimously coordinated; different departments rule these databases.

The research insists that a new unified national criminalistic information system should be created and held in computerized form on the police national information centre. The national unified criminalistic information system can ensure that investigators will be provided of reliable information as soon as possible. This new integrated system would combine all separate criminalistic databases, collections and records. The unified software and systematize electronic connection be used. The most progressive information recognition and research systems have be used. The unified national criminalistic information system will be created by these factors: the entire information system should be held on a single computerized system with unified software and systematize electronic connection; the new classification criterions of facts; the new system should permit searching on characteristics other than name in order to exploit the investigative potential of the records; the main objective is investigation of crimes and others violations of law.

The principal mission of the Lithuanian criminalistic information system has been to assist all officials and agencies of the criminal justice system in the fulfilment of their varied responsibilities on a state-wide basis by providing round-the-clock access to needed information. Lithuanian criminalistic information system consists of separate databases, which are ruled of different departments.

Retrieval and matching collection of data at the scene of crime is always incomplete and imprecise, and collected marks are often fragmentary, even if the investigation is careful and thorough. An object that caused a trace can evolve, and marks or prints can be distorted. The match between recorded data and collected evidence (in its digital form) is therefore generally only partial. A human operator must always interpret a limited set of possible solutions at the end of the chain.

As a consequence:

- *New structures could be created to exchange of information across countries;*
- *New intelligence structures within the organizations could be created, with an important part dedicated to crime analysis;*
- *Structured and normalized methods of analysis of data could be developed.*

For these purposes variety of computerized tools have been introduced (geographic information systems, meta-modelling of repositories, statistical analysis, qualitative management of data warehouses, etc.).

The all-existing separate criminalistic databases could be joined in unified national criminalistic information system, which have been ruled by the police department. The unified national criminalistic information system should be created and held in computerized form on the police national information centre. The unified national criminalistic information system has been created based on crime characteristic (corpus delicti), which include the object of attempt (victim), the crime subject (criminal), the crime situation and way of crime commitment. Investigator from

beginning to the end will oversee every crime. The criminalistic information system has to provide the information about similar crimes, which were committed before, have to connect the new crime with already committed.

The existing criminalistic databases and collections will be subordinated to this system. The future of criminalistic information system is in computerization and more efficient storage. Data protection measures will be in constant tension with the accumulation and uses of police held information. System staff also has to take the lead in improvement of Lithuania criminal justice records. This effort includes creation of interfaces with local and state criminal justice systems and automated submission of data on arrests and dispositions to the centre. Automation linkages are being installed that will allow for real-time inquiry of relevant identification and criminal history data from other states. The centre's AFIS database also supports remote searching of fingerprints left by unknown suspects at the scene of crimes. The computer programmers and analysts will use their computers and databases to provide computerized investigative support to state and local law enforcement agencies. In a series of complex criminal investigations, the leads provided by criminalistic information system centre analysts have proven to be the keys to investigative and prosecutorial success.

